Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація
"Svoboda", 30 Montgomery St
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXIX. Ч. 182. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СУБОТА, 25-го ВЕРЕСНЯ 1982 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, SEPTEMBER 25, 1982 No. 182. VOL. LXXXIX.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА ВШАНУВАЛА Д-РА Р. ОСІНЧУКА

Ню Йорк, Н.Й. (М.Г.). — В неділю, 19-го вересня ц.р., тут в Українському Народному Домі, у вечірніх годинах, за ініціятивою Українського Патріярхального Товариства, Діловий комітет, що складався з трьох товариств, до якого входили: від Наукового Товариства ім. Шевченка - д-р Ярослав Падох, Українського Лікарського Товариства Північної Америки, Метрополії Ню Йорку - Ню Джерзі — д-р Любомир Ворох і Українського Патріярхального Товариства в Ню Йорку — Микола Галів, Ярослав Клим і Ярослав Пастушенко, улаштував Ювілейну зустріч з вечерою для видатного українського лікаря, дійсного члена НТШ й УВАН, громадського і політичного та патріярхального діяча д-ра Романа Осінчука у його 80-річчя.

Д-р Роман Осінчук

На запрошення Ділового комітету широко відгукнулись шанувальники д-ра Осінчука: науковці, серед яких можна б назвати патріярха українського наукового світу, голову УВАН проф. д-ра Юрія Шевельова, проф Василя Ленцика, голову НТШ на Америку д-ра Я. Падоха, лікарі, яких репрезентував голова головної управи УЛТПА д-р Петро Моцюк з Чикаґо, д-р Степан Ворох та багато більше видатних лікарів. З журналістичного світу можна назвати найбільш видатного сеньйора журналістів ред. Івана Кедрина-Рудницького, Ікера, а крім цього голову Спілки Українських Журналістів мґр Ольга Кузьмович. Український Гарвард був заступлений мґр. Степаном Хемичем. Релігійне Товариство Св. Софія заступала д-р Романа Навроцька. Серед патріярхальних діячів можна назвати маестра Йосипа Гірняка, ред. Василя Качмара, д-ра Володимира Пушкара. З-поміж духовних осіб: о. крилошанин Любомир Мудрий, о. Себастіян Шевчук, ЧСВВ, і о. крилошанин Ярослав Шуст. Серед учасників було чимало представників установ й організацій, серед яких численно був заступлений Союз Українок Америки, який репрезентувала д-р Теодозія Савицька.

Численна участь говорить про те, що д-р Роман Осінчук є широко люблений і шанований не тільки серед своїх колеґ по професії, але й серед української зорганізованої громади. Тому так багато осіб зголосилось на Ювілейну зустріч, чого не передбачили орга-

(Закінчення на стор. 4)

Н. СОЛЖЕНІЦИНА ВИСТУПАЄ В ОБОРОНІ О. КРАСІВСЬКОЇ

Ню Йорк, Н.Й. (ЗП УГГ) — Наталія Солженіцина, дружина відомого російського письменника і Нобелівського лавреата, Александра Солженіцина, який перебуває тепер в ЗСА, виступила в обороні недавно заарештованої Олени Антонів-Красівської, дружини відомого українського політв'язня Зіновія Красівського. Н. Солженіцина є президентом Російського громадського фонду. Повний текст її заяви, виданої 21-го вересня, поміщується внизу в перекладі з російської мови, що його виготовила Надія Світлична:

Олена Антонів-Красівська

„Нам щойно стало відомо, що в серпні цього року в СССР заарештовано Олену Антонів-Красівську, 45 років, дружину одного з найгероїчніших синів українського народу, Зіновія Красівського, якого з 16-ти років, від 1945 року, майже безперервно гноять у совєтських тюрмах, психлікарнях, засланнях.

Її арешт попередила стаття в органі компартії України, львівській газеті „Вільна Україна" з 18-го серпня. В статті повторюється брехня про „Російський Громадський Фонд": буцімто Фонд використовує кошти Центральної Розвідчої Агенції ЗСА, хоча широко відомо, що уряд Швайцарії контролює цей фонд, і він складається із світових гонорарів за книгу А.Солженіцина „Архіпелаґ ҐУЛаг".

Це не дивно, тому що брехня — основа совєтського режиму. Але злоба так заливає їм очі, що вони бовтаються у власній брехні й кусають себе за хвіст: газета звинувачує Олену в тому, що вона недобросовісно розподіляла гроші Фонду! Людоїди в позі моралістів.

Серед „жертв" Олени вони називають Катерину Зарицьку, безсоромно забуваючи повідомити читачів, що тримали її в совєтських тюрмах 25 років. Вони намагаються вбити клин між українцями й росіянами, бо смертельно бояться солідарности чесних людей проти їхньої підлої влади, ворожої всім народам".

Українська Мишиґенська Ліґа відзначить золотий ювілей

Дітройт, Миш. (В.Й.) — Українська Мишиґенська Ліґа в Дітройті заснована 1932 року. Вона виконувала й дальше виконує корисну роботу для української спільноти як у Дітройті, так у загальному, приділяючи грошові дотації на науково-суспільні цілі.

щоб належно вшанувати дії тієї установи, підготовляється окрема імпреза, золотий ювілей, що відбудеться у суботу, 23-го жовтня ц.р. в залі Українського Народного Дому при вул. Мартін ч.4655.

Бенкет почнеться о год. 7-ій вечора, ювілейні вечерниці о год. 9-ій. До участи в святкуваннях запрошено понад два десятки суспільно-громадських організацій Метрополії Дітройту. Головну промову на бенкеті виголосить широковідома суспільно-політична діячка д-р Маруся Бек. До танців під час вечерниць гратиме оркестра „Галичани" Г.Зарицького.

Ювілей відбудеться при обмеженій кількості запрошених учасників, а квитки можна набувати в передпродажі в Домі Ліґи та членів Ювілейного Комітету.

ПРЕЗИДЕНТ РЕҐЕН ПРОГОЛОСИВ ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕЛЬСІНКСЬКОЇ ГРУПИ

Вашінгтон. — Президент Роналд Реґен, покликаючись на прийняту раніше Конґресом ЗСА резолюцію ч. 205, проголосив 9-го листопада 1982 року Днем Пошани Української Гельсінкської Групи з нагоди шостої річниці її оснування в Києві.

„Нехай цей день буде пригадкою для американців про цінність нашої власної свободи, а ми підтверджуємо вимріяні надії, що аспірації до волі вкінці переможуть морально збанкрутовану владу насильства, яка відмовляє сьогодні людські права так багатьом у світі", — сказано, між іншим, у цій проклямації.

Як відомо акцією в цій справі займалася дуже наполегливо організація Американці в Обороні Людських Прав в Україні та інші українські групи і організації в ЗСА, які збирали підписи під петиції до конґресменів, сенаторів, а то й самого Президента, як теж закликали поодиноких громадян звертатись до їхніх законодавців в цій справі. В самому Конґресі в тому напрямку працював Ад Гок Комітет для Балтицьких країн і України.

Текст Проклямації Президента у вільному перекладі на українську мову подається внизу:

„Спонтанне зформування 9-го листопада 1976 року в Києві, Україна, Української Громадської Групи Сприяння Виконанню Гельсінкських Угод підтвердило ще раз, що людського духа не можна здавити і що бажання до людської волі не можна знищити.

Довгі терміни ув'язнення, що ними покарано членів Української Гельсінкської Групи за їхню хоробру діяльність, щоб добитись більшої свободи в Україні становлять графічний доказ, що комунізм нездібний змагатись з принципами свободи на форумі ідей. Наявне переслідування і ув'язнення українських громадян за їхні намагання користуватись основними правами людини є міжнародною компромітацією для Совєтського Союзу і доказом, що Совєтський Союз не дотримав зобов'язань пошанувати домовлення втілені в Гельсінкських угодах.

Відзначаючи цю шосту річницю заснування Української Гельсінкської Групи, ми поновлюємо нашу рішучість ніколи не забувати про хоробру боротьбу українського народу за його невід'ємні права і прирікаємо вчинити все, що ми можемо, щоб полегшити страждання цих українців, що їх переслідує совєтська влада за їхні спроби користуватися їхніми правами.

Спільно резолюцією узгідненою 21-го червня 1982 року (ч. 205) Конґрес уповноважив і зажадав від Президента, щоб проголосити день 9-го листопада 1982 року, в шосту річницю встановлення Української Громадської Групи Сприяння Виконанню Гельсінкських Угод, днем пошанування цієї групи.

Нехай цей день буде пригадкою для американців про цінність нашої власної свободи, а ми підтверджуємо вимріяні надії, що аспірації до волі вкінці переможуть морально збанкрутовану владу насильства, яка відмовляє сьогодні людські права. так багатьом у світі.

Тому, я, Роналд Реґен, президент З'єднаних Стейтів Америки, оцим назначую день 9-го листопада 1982 року днем вшанування шостої річниці встановлення Української Громадської Групи Сприяння Виконанню Гельсінкських Угод.

В доказ цього я оцим кладу свій підпис цього 21-го вересня в році Божому 1982 та в році незалежности З'єднаних Стейтів Америки 207.

Роналд Реґен".

У світі

ГЕНЕРАЛЬНА АСАМБЛЕЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ розглядатиме в кінці цього, або на початку чергового тижня справу масових вбивств цивільного населення у двох переселенчих таборах палестинців у Бейруті. Повідомлення в цій справі прийшло від президента Асамлбеї мадярського дипломата Імре Голлая, після того, як він вислухав арґументів представників держав так званого Третього світу, які домагались такого розгляду, діючи в порозумінні з Палестинською Визвольною Організацією. ПВО, хоч має свого представника-обсерватора в ОН, сама не може ставити жадних пропозицій чи голосувати. Обсерватор ПВО Зеґді Лябіб Терзі хоче, щоб Генеральна Асамблея ОН прийняла резолюцію із засудом масового морду і створила спеціяльну комісію для дослідів, хто саме був винуватий у вбивстві.

ПРЕЗИДЕНТ ФІЛІППІН ФЕРДІНАНД Е. МАРКОС, виступаючи на сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, закликав цю міжнародну установу зрушити з місця проблему пересунення матеріяльних дібр з багатих країн до бідних, щоб таким чином зліквідувати поділ світу на ситих і вмираючих з голоду. Він пропонував скликати міжнародну конференцію в тій справі, бо на його думку деякі країни, зокрема багаті, утягаються від розв'язки цього питання. Маркос звернув увагу, що країни Третього світу є переважно жертвами поганого поділу матеріяльних дібр. Політичні спостерігачі звертають увагу, що Маркос, який хотів піддобритись до африканських і азійських країн і тим самим зменшити їхній тиск на його диктатуру, не сказав, як він уявляє собі такий „справедливий розподіл" і за яку ціну багатші повинні віддавати працю своїх рук бідним.

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТЕР ІНДІРА ҐАНДІ, ЯКА, ЯК відомо, перебуває тепер з офіційною візитою у Совєтському Союзі, заявила журналістам, що Індія й далі залишиться невтральною країною і не приставатиме до жадних політичних чи мілітарних бльоків. Відповідаючи на запитання чи вона у розмові з Брежнєвим порушувала справу совєтської окупації Афганістану, Ґанді відповіла, що про це була мова, але ця справа не стояла на порядку переговорів. Індія у цьому відношенні не міняє своєї думки і домагатиметься відтягнення совєтських військ з Афганістану. Совєтський Союз натомість арґументує свою присутність діяльністю руху спротиву і слабістю збройних сил Афганістану. Виступаючи перед комітетом індійсько-совєтської дружби, Ґанді заявила, що Індія потребує багато більше модерної технології для урухомлення індустрії і модернізації сільського господарства. На тему побудови атомового реактора, на що погодився СССР, І. Ґанді відмовилась говорити, бо про ці справи, як відомо, вона недавно вела розмови з президентом ЗСА Роналдом Реґеном.

СОТНІ ТИСЯЧ БРИТАНСЬКИХ РОБІТНИКІВ вийшли на страйк, від вуглекопів починаючи і на сторожах шкільних будинків кінчаючи, щоб підтримати страйкуючих шпитальних робітників. Цей вияв солідарности був такий могутній, що він заскочив навіть урядових речників. Понад 120,000 робітників маршувало центральною авеню Лондона у середу, 22-го вересня, до Гайд парку, де відбувся головний мітинґ з виступами профспілкових діячів і робітників. Страйк солідарности вправді тривав тільки один день, але профспілки заповіли, що вони готові для дальшої підтримки своїх колеґ, якщо прем'єр-міністер Марґарет Тачер й далі відмовлятиметься від підвишки для 750,000 працівників здоровельних підприємств, зокрема шпиталів, лябораторій тощо.

ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ В АРҐЕНТИНІ погіршується з кожним днем, кажуть економічні спостерігачі. Військова хунта не може дати собі ради із зростаючою інфляцією, яка в свою чергу викликає незадоволення в робітників і протести робітничих спілок. Не зважаючи на існуючий режим. Центральна конфедерація робітничих спілок відважилась зорганізувати під палатою президента масову демонстрацію, у якій, згідно з підрахунками кореспондентів, взяло участь понад 20,000 осіб. Демонстрація була мирною і поліція не вмішувалась, хоч плякати і словні вигуки були виразно антиурядові. Робітники домагалися підвишки платень і зупинення інфляції, яка пожирає всі заробітки.

В Америці

З НОВИМ ФІСКАЛЬНИМ РОКОМ, З ДНЕМ 1-го жовтня, щоб втримати функціональність федерального уряду, ввійде в життя тимчасовий законопроєкт наглого видаткування. Цей законопроєкт, що його однозгідно підтримали обидві партії — Республіканська і Демократична передано до Сенату для схвалення.

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ СХВАЛИЛА ЗМІНИ, що їх внесено в законодавство іміґраційних законів. В основу цих змін входить нова заборона в справі затруднення нелеґальних чужинців, як також це нове законодавство принесе багатьом мільйонам чужинців амнестію.

ЕКОНОМІЧНУ ПОЛІТИКУ ПРЕЗИДЕНТА РЕҐЕНА атакують демократи, зокрема в знищеному економічно рецесією Аппалячському районі, як і в інших частинах Америки, де панує гостра рецесія, а де вони кандидадують до Конґресу. В загальному, за директивами Демократичного крайового комітету, вони дуже обережні та їхня атака не ведеться по лінії персональних справ Президента.

З КІНЦЕМ ЛІТА МІСТО НЮ ЙОРК ЗАБЕЗПЕЧИВ захистом 3,882 бездомних мешканців. За словами урядових чинників цього міста, число бездомних є майже те саме, що було минулого року у сам вершок зимового сезону.

ПІСЛЯ ДЕКАДИ ВЕЛИКОГО ПОПИТУ НА закупівлю вин, поволі приходить спад попиту на цей напиток. Цей спад у–14-місячній рецесії в ЗСА, як і висока вартість доляра за кордоном, призвели до спаду цін на вина. Сподіваються незабаром ще більшої редукції цін.

У ГОБОКЕНІ, Н.ДЖ., ЗАПЛЯНОВАНО ВЕЛИКИЙ будівельний Гадсон Рівер комплекс. Запляновано затруднити в будові приватних будівельних підприємців, яким доручать збудувати готель, маріну, ресторани, крамниці, мешканеві апартаменти та бюра. Кошти цієї будови виноситимуть 500 мільйонів долярів. Управління ПАТ, щоб допомогти прочистити 130-акровий терен, який простягається три-четверті милі над побережжям ріки Гадсон, приобіцяло дати 100 мільйонів долярів.

В ЧАС, КОЛИ ФІЛІППІНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ Фердінанд Е. Маркос перебуває у ЗСА і вже відбув успішні розмови з президентом Роналдом Реґеном і його найближчими співробітниками, Міжнародна Амнестія, головне бюро якої знаходиться у Лондоні, Велика Британія, виступило із досить тяжким закидом на адресу Маркоса і його уряду. Згідно з інформаціями Міжнародної Амнестії поліційні відділи Маркоса вбили і піддали гострим тортурам сотні осіб в останніх 18-ох місяцях. Покарані, або розстріляні були переважно особи, які супротивлялися теперішньому режимові Маркоса, або домагалися відновлення демократичних свобід у Філіппінах. Речники цієї гуманітарної організаціїл кажуть, що багато сотень осіб пропали без вістейс і ніхто не знає де вони знаходяться або чи взагалі живуть.

У НАСЛІДОК СУДОВОГО ЗАСКАРЖЕННЯ хемічна корпорація Гукер заплатила стейтові Ню Йорк 1,5 мільйона дол. кари за те, що ця компанія скинула 80,000 тонн хемічних відкидів на терені в Гайд Парку в Ніягара, Н.Й. Головний прокуратор стейту Роберт Ейбрамс повідомив, що компанія погодилася очитити від відкидів 15-акрову площу, що коштуватиме цій компанії 50 мільйонів долярів.

БІЛИЙ ДІМ СИҐНАЛІЗУЄ ГОЛОВАМ західньоевропейських держав, що президент Роналд Реґен годиться відтягнути його заборону продажу частин для сибірського газопроводу — інформує тижневик „Ю.С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" з 27-го вересня, — але тільки у тому випадку, якщо вони погодяться самі обмежити позички, й збільшити інші санкції, щоб в такий спосіб покарати Кремль за його ролю у подіях у Польщі і Афганістані.

ЦЬОГО РОКУ, ВПЕРШЕ ВІД 19-ТИ РОКІВ, схолястична перевірка точкувань в осягах учнів виявила зріст їхнього навчального рівня. Цей невеликий зріст, що особливо позначився у відповідях студентів із предметів мови і математики — став унапрямлюючим показником освітнього рівня учнів. Вислід іспитування привітала Коледжова іспитова комісія, члени якої є спонзорами перевірочної програми.

ІНТЕРВЕНЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА ЗАКІНЧИЛА ЗАЛІЗНИЧНИЙ СТРАЙК

Вашінгтон. — У середу, 22-го вересня ц.р., завдяки інтервенції президента Роналда Реґена, а відтак Палати Репрезентантів, після голосування 383 голосами за і 17-ти голосами проти, закінчила страйк спілка водіїв залізничних льокомотивів, який спаралізував рух пасажирський і товарових потягів, перешкодив у доїзді до праці, спричинив замкнення копалень вугілля та автомобільних фабрик та перешкодив доставі харчових продуктів.

На вимогу Президента Сенат звернувся до страйкуючих водіїв, щоб вони прийняли новий контракт, рекомендований надзвичайною радою, в якому було запевнення водіям привілеїв — найкраще платних робітників у ЗСА. Президент Реґен із задоволенням підписав цей спеціяльний закон.

Більшість водіїв, як і юнійні чинники, погодилися приняти цей контракт, заявивши, що ця чотириденна перерва в комунікації, у більшості частин Америки, швидко наладнається. Багато потягів — пасажирських чи товарових — уже у четвер вранці, 23-го вересня, розпочали свої щоденні тури.

Москва заперечує участь в атентаті на Папу

Москва, СССР. — Совєтський уряд рішучо відкинув натяки про будь-яку участь в атентаті на Папу Івана Павла II, як це було представлено у фільмі п.з. „Людина, що прострелила Папу", що його висвітлила телевізійна сітка Ен-Бі-Сі. У фільмі сказано, що совєтська тайна поліція КҐБ інспірувала та навіть технічно і матеріяльно допомагала турецькому терористові Мехметові Алі Аджі за посередництвом болгарської тайної поліції, якою кермує московське КҐБ.

Причиною заговору мали бути побоювання Москви великого впливу Папи на польську католицьку Церкву та польський робітничий рух „Солідарність", який створив політичний хаос в Польщі.

Московський коментатор Юрій Корнілов в заяві ТАСС, сказав, що згаданий фільм був продукцією „спеціялістів у фабрикуванні антисовєтських сенсацій".

Він відкинув конкретні докази представлені у фільмі — совєтські агенти, їх болгарські помічники, пістолі, фальшиві паспорти та великі суми грошей, якими розпоряджав Аджа.

Корнілов закінчив заяву саркастичною суґестією, що краще було б зробити фільм про вбиття Патріса Люмумби, президента Конґа, Сальвадора Аєнде, президента Чіле, і його міністра Орляндо Лєтеліє, вбиття яких Москва приписує американській розвідці.

Варшавський режим задумує розв'язати „Солідарність"

Варшава, Польща. — Як повідомляє польська урядова газета „Жечпосполіта", польський уряд плянує розв'язати „Солідарність", яка тільки тимчасово суспендована з уваги на запровадження воєнного стану в Польщі в грудні 1981 року.

Як повідомляє пресове агентство Ройтерс, згадана газета пише, що „Солідарність" тепер є пов'язана „з цілим рядом неґативних фактів, як законспірована підпільна діяльність, нелеґальні летючки, шантаж відносно льокальних громадян і саботаж".

„Нині 'Солідарність' є також пов'язана з групою еміґрантів, які тісно співпрацюють з розвідчими органами НАТО та із екстремною польською групою в Західній Німеччині".

Питання, що робити з „Солідарністю", яка притягнула понад 10 мільйонів робітників і яка кинула виклик комуністичному правлінню у Варшаві, є далі важким вузлом до розв'язання. Лєх Валєнса постійно відмовляється говорити з властями, домагаючися звільнення соток членів „Солідарности", які є ув'язнені урядом.

Польська католицька Церква настоює на відктитті діялогу між урядовими чинниками і представниками „Солідарности", але після впровадження воєнного стану ген. Войцєхом Ярузельским, провідники „Солідарности" відмовляються переговорювати з урядом так довго, як існує воєнний стан в Польщі.

М.Квомо несподівано переміг Е.Кача

Ню Йорк, Н.Й. — У передвиборах на губернатора стейту Ню Йорк несподівано для всіх переміг, як демократичний кандидат заступник губернатора Маріо Н.Квомо, елімінуючи фаворизованого посадника Ню Йорку Едварда Кача. Квомо здобув біля 53 відсотків голосів.

Кандидатом Республіканської партії став Люїс Лерман, який переміг більшістю 4 до 1 голосів Пола Дж. Киррена.

Перемога Квомо викликала загальне здивування тому, що популярність мейора Кача є велика і здавалося певним, що він легко виграє не лише у передвиборах, але й в листопаді у виборах.

Е.Кач, як пристало на доброго політика, прийняв свою поразку з філософічним спокоєм, стверджуючи, що ці передвибори багато його дечого навчили і що видно він зможе бути кращим мейором Ню Йорку як губернатором. У своїй першій заяві про поразку, він рівночасно запевнив виборців, що буде всеціло підтримувати тепер Квомо і вповні з ним співпрацювати. Таке саме бажання співпраці висловив переможний кандидат, заявляючи, що чекає на повну співпрацю не лише від мейора Кача, але також від теперішнього губернатора Гю Кері. Ті заяви вказують на те, що у виборах на губернатора Демократична партія викаже єдність та бажання далі задержати провід в Олбані.

На пост заступника губернатора з Демократичної партії передвибори виграв кандидат мейора Е.Кача, Альфред Б. ДельБелло, перемігши Г.Чарлза МекКолла.

Яке зацікавлення було боротьбою поміж двома кандидатами Демократичної партії вказує факт, що у передвиборах голосувало двічі більше демократів, як республіканців, а це ,2 мільйона демократів і лише 525, 000 республіканців.

У передвиборах на демократичного кандидата до сенату Деніел П.Мойниген отримав аж 84 відсотки голосів і легко виграв проти Мелвина Клєнецкого, бувшого провідника Партії праці. Його противницею, як кандидатка Республіканської партії буде Флоренс М. Салливан з Бруклину, яка перемогла В.Н.Сімура, мол. і М. Сіберт

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — $1.00. Make chek or money orders payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Надійний початок

Мова про перші наради новообраного Головного Уряду Українського Народного Союзу, що відбулися на Союзівці минулої суботи і неділі, 18 і 19-го вересня ц. р., та з перебігом і вислідом яких читачі вже мали нагоду познайомитися із звідомлення про них, надрукованого в „Свободі" з 21-го вересня.

Ці надзвичайні наради, головною метою яких було — можна б сказати — подвійне знайомство: взаємне познайомлення між переобраними і новообраними на 30-ій Конвенції в травні ц. р. членами Головного Уряду, серед яких — на всіх 26 — є аж вісім новообраних і один обраний на інший пост, та спільне познайомлення з важливішими сучасними проблемами УНС, зокрема з організаційними проблемами на ближчу і дальшу мету, бо вони є базою і передумовою дальшого росту і розвитку цієї братської організації в усіх ділянках її активности.

У чому ж надійність цього початку чотирирічної каденції новообраного Головного Уряду УНС? Порівнюючи ці наради з нарадами в минулій каденції, назвемо тільки деякі — у нашій оцінці — з важливіших познак, які вказують на цей надійний початок. Називаємо їх не доконче в порядку їхньої важливости.

1. Поворот до діловости. Кажемо „поворот", бо власне діловість цієї корпораційної „Ради Директорів", що її в УНСоюзі становить Головний Уряд, та яка в минулому характеризувала його наради, в попередній каденції починала поважно захитуватись деякими зовнішніми впливами та особистою поведінкою деяких членів Головного Уряду. Надійність повороту до діловости в теперішній каденції виправдує достойність і речевість минулотижневих нарад та збільшують її побажання радних і контролерів, зокрема новообраних, щоб Екзекутива постійно інформувала їх про всі біжучі важливіші справи в Головній Канцелярії, а кожні наради Головного Уряду попереджала попередньою висилкою їм основних і удокументованих інформацій про справи, які є на порядку нарад.

2. Перевірка порядку вартостей. Ця справа не була формально на порядку нарад, але бажання і потреба такої перевірки виразно проявлялася в дискусії. Мету Союзу встановили його основоположники і вона з'ясована в його Основній грамоті (Акті інкорпорації) та в статуті. Але трапляється — і це відноситься зокрема до попередніх двох каденцій — що цю основну мету: службу своїм членам і громаді та спільне, братерське змагання для поліпшення своєї долі і долі свого народу, часом притемнювалося суперечностями щодо засобів у змаганні до цієї мети, або і траплялося, що засоби ставали метою. Виявлене на цих перших нарадах новообраного Головного Уряду бажання перевірки і встановлення порядку вартостей є без сумніву надійним початком нової каденції.

3. Модернізація, усучаснення. Необхідність „іти з духом часу" та потреба повної модернізації-усучаснення УНСоюзу в усіх його ділянках, від способу мислення почавши, а на засобах і методах щоденної праці скінчивши, була фактично головним моттом минулотижневих нарад новообраного Головного Уряду УНС. Ця необхідність диктується однаково потребою і вимогою кращої служби своїм членам і громаді, як і потребою успішних змагань з конкуренцією комерційних забезпеченевих установ.

Це ті, в нашій скромній оцінці, головніші фактори, що їх можна вважати за надійний початок чотирирічної каденції новообраного Головного Уряду УНС. А цю надію ще тільки збільшує принагідна пригадка головного предсідника д-ра Івана Флиса, щоб завжди пам'ятати, що „ми є українці, а Український Народний Союз є українською організацією". Свою вимову має окрема увага, яку віддано на цих нарадах Культурній Фундації УНС та братській активності.

Очевидно, що свою вимову має й те, що на цих нарадах не було навіть згадки про ці суперечності, що заіснували в нашій громаді після XIII Конґресу, та які, здавалося б, паралізують усе наше суспільно-громадське життя. Перші наради новообраного Головного Уряду УНС показали й доказали, що так не є. Очевидно, що УНС вітально зацікавлений в тому, щоб привернути в громаді правопорядок, щоб як це сказано в резолюції Головного Екзекутивного Комітету УНС, — разом та в порозумінні з іншими відповідальними громадськими установами, зокрема з братнім Українським Братським Союзом, причинитися до поновного оформлення центральної громадської репрезентації, яка продовжувала б світлі традиції Українського Конґресового Комітету Америки, з якого після XIII Конґресу залишилася ще тільки назва, незаконно присвоєна одним тільки ідеологічно-політичним угрупуванням, та яке, замість репрезентованої УККА до XIII Конґресу „механічної єдности" плюралістичної громади, присвоїло тепер ту назву своїй монопартійній „органічній єдності".

Але, перші наради новообраного Головного Уряду УНС надійно показали і доказали, що зусилля привернути правопорядок у громаді аж ніяк не мусять і не повинні зупиняти нормальної праці і розвитку поодиноких установ. Така настанова є єдиноправильна, вона завжди виправдувалася в минулому і вона цілком певно виправдається сьогодні, якщо всі інші підуть за цим прикладом.

У цьому чи не найбільша надійність перших нарад новообраного Головного Уряду Українського Народного Союзу в теперішній ситуації.

Володимир Левенець

УКРАЇНА В ЦЕНТРІ УВАГИ МОСКВИ

Відомий колюмніст Джек Андерсон помістив у своїй синдикованій колюмні з 22-го вересня ц. р., коротку, але багатомовну інформацію, очевидно, базовану на достовірних джерелах, тим разом на внутрішніх інформаціях Центральної Розвідчої Агенції (Сі-Ай-Ей), про клопоти Москви з Україною, яка, як говориться в звідомленні названої агенції, являється чи не найважливішою республікою в складі Совєтського Союзу.

Згаданий колюмніст каже, що правдивою і основною причиною чому саме кремлівські лідери з такою запопадливістю намагалися зліквідувати польську вільну профспілку „Солідарність" і кинути на неї клеймо „зради", „анархії", „вислужництва закордонним країнам" тощо, бо боялися, що цей профспілковий рух з національним і антимосковським, зглядно антиімперським, забарвленням, перекинеться в Україну, а через неї до Совєтського Союзу взагалі.

Звідомлення з Москви майже періодично включають інформації про неспокої в Україні (демонстрації, сидячі протести тощо), що їх дуже швидко намагаються зліквідувати кремлівські лідери. Немає другої подібної до України республіки в СССР, — говориться далі у звідомленнях Сі-Ай-Ей, що їх цитує Андерсон, де прояви націоналізму були б такі послідовні і де спротив русифікації діє з повною силою. „Характерність українського спротиву ставить цю республіку в окрему позицію серед національностей у Совєтському Союзі", — підкреслює Андерсон, згадуючи ще й ще раз про звідомлення розвідчої агенції, одержане ним через його співробітників Дейла Ван Атта.

Звідомлення окремо наголошує єдність українського населення у багатьох принципових відношеннях, економічну важливість території, довголітні історичні традиції України, сильний спротив населення, яке все змагалось за відокремленність і існуючі вартості західньої культури в тій країні, зміцнюють, на думку спостерігачів, український спротив русифікаційним процесам Москви.

Аналітики також відмічують, що так Україна, як і Польща, західня частина якої входила до її території перед Другою світовою війною, має найбільші склади залізної руди і вугілля — індустрію, яка може створити таку саму робітничу ситуацію, яка постала в Польщі. Деякі спостерігачі пригадують, що розрухи в Польщі також розпочалися не з політичних, а радше економічних мотивів і „Солідарність" виросла у велику робітничу силу, як профспілка, а не як антикомуністичний рух спротиву. При відповідній коньюнктурі також в українців може повстати охота на імітацію польського взірця, чого, очевидно, Москва дуже боїться.

Андерсон, може й не цілком слушно, говорить про майже рівнорядність української Комуністичної партії з російською, але не усім українським комуністам довіряють кремлівські лідери з огляду на існування українського націоналізму.

Польська криза, — говорять звітодавці Сі-Ай-Ей, не була першою, яка викликала тривогу Москви. Не треба забувати, що в 1941 році українці тепло зустрічали окупаційну гітлерівську армію і прославляли її як визволителя з-під сталінського і російського ярма. В 1968 році, децидуючим чинником переведеної військової інвазії на Чехо-Словаччину був страх Москви, що так звана „Празька весна", перекинеться через кордон в Україну. Чотири роки пізніше Москва „сплавила" першого секретаря Комуністичної партії України і члена ЦК КПСС Петра Шелеста, бо він, мовляв, „пішов по шляху дуже небезпечної тенденції толерування українських націоналістичних дисидентів". Людиною, яка оркеструвала упадок П. Шелеста був тодішній голова КҐБ в Україні Віталій Васильович Федорчук, який поборював всякі націоналістичні прояви і аспірації українців сталінськими методами.

Нічого дивного, — говориться далі у звідомленні, що за ці заслуги Федорчук здобув собі прихильність у Леоніда І. Брежнєва, генерального секретаря ЦК КПСС і голови Президії Верховної Ради СССР, і сьогодні він очолює всесоюзне КҐБ. Кремлівські лідери стали на становищі, що людина, яка так добре справлялася зі своїми дисидентами, зможе це саме робити на всесоюзному рівні. Вони в цьому не помилялися.

Не треба, очевидно, бути наївним і думати, що прихильне до України звідомлення Сі-Ай-Ей матиме якийсь практичний вплив на американську сучасну політику чи зміну напрямних Державного департаменту. Вона, мабуть, й далі йтиме старими шляхами, почерез співпрацю, „холодну війну", рівновагу сил, роззброєння тощо, але воно (звідомлення) рівночасно вказує на деякі зміни поглядів у відношенні до поневолених Москвою народів. Немає сумніву, що цей змінний напрям у політиці, хоч він ще дуже незначний, є в інтересах З'єднаних Стейтів Америки і Заходу взагалі, бо така політика не тільки послаблює експансивність комуно-московської імперії, але ставить її в дуже незручне положення поневолювачів, продовжувачів давньої царської політики.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про „світових" українців

Багато, дуже багато, змінилося у житті української спільноти за останнього півсторіччя, а все ж існує таки дещо незмінне, характеристичне для нас, навіть якщо живемо поза межами нашої землі. Де б ми не були, церква є для нас усіх далі осередком, центральною точкою, байдуже чи це українське село, чи велике чуже місто.

Тому не диво, що де лише доля кидає нами, ми всюди, в першу чергу, шукаємо нашої церкви, в надії не лише мати змогу помолитися, але також зустріти земляків.

Не раз чули ми вже оповідання подорожуючих тепер по цілому світі українців, що вони у великих містах Західньої Европи чи Америки зараз після приїзду шукають у телефонічній книжці української церкви та адреси її приміщення.

У Парижі можна найти аж дві адреси, і неділя збирає туди велику кількість українських „ґльобтротерів".

Після Богослужби біля церкви аж гуде від розмов. Тут місцеві познайомлюються з приїжджими, перелетні птиці із тими, що „звили" собі тут тимчасове гніздо.

У тому цікавому колі, різних званням і місцем осідку людей, переходимо до недалекої „української" каварні, та прислуховуємося до розмов, дружньої виміни досвідом та інформаціями, до нових переживань на дорогах мандрівки. При тому нас приємно вражає світовість наших земляків. Вони так само „вдома" в Ню Йорку, Торонто, Мюнхені чи Парижі.

Вони свобідно говорять трьома мовами, поруч рідної, вони легко переставляються з одного континенту, на інший. А що найважливіше — це звичайно молоді, висококваліфіковані фахівці, яких тільки здібність і знання, а нічого іншого, поставили на відповідальних позиціях і дозволяють їм роз'їздити по усіх-усюдах для виконування різних завдань.

І таких в нашій спільноті щораз більше.

І вони — це ті, що своєю працею, дарма, що вона, звичайно, у технологічній ділянці, здобувають у широкому світі добре ім'я для українців, краще, як наше „політично- громадська" верхівка.

Тому зустріч із такими українцями наповняє оптимізмом, як теж факт, що їхні широкі, світові горизонти не перешкоджають їм ніяк збиратися як іншим, і як їхнім дідам чи батькам, у неділю, біля рідної церкви.

О-КА

Любов Коленська

„ПРАПОР" — ОСТАННІЙ СИЛЬНИЙ АКОРД

Дарія Ярославська, „Прапор"; новелети, В-во „Київ", Філядельфія, 1981, 192 стор.

Збірка новелет Дарії Ярославської п. з. „Прапор" завершила щедрий цикл її творчости останнім, але сильним і глибоким акордом.

Від ранніх років аж майже по останній день її життя, коли 22-го січня ц. р. відійшла у вічність, Дарія Ярославська не покидала свого пера, була з ним одним суціллям, однією душею. На шляху її творчости не було зупинки — в неї завжди народжувались нові думки, нові ідеї, народжувалась безустанна туга творити: нанизувати свої та свого оточення переживання, закарбовувати події, черпати, наче з цілющої криниці, слово за словом і насичувати, кріпити і освіжувати ним читача.

І кожен, хто перечитав повісті Дарії Ярославської, — їх було вісім, — чи оповідання, нариси етюди, скаже, що їх читалося із зацікавленням, що сторінки книжок становили картини дійсности, на яких, наче живі, пересувалися особи з їхніми відчуваннями, різногранним сприйманням подій і життя, особи з різного суспільного наверствування, в крутіжі релігійних, суспільно-громадських, родинних і еротичних проблем. В основі її писань був реалізм, чітке відтворення української спільноти — в близькому її часі і обширі. Передвісником повісти Дарії Ярославської п. з. „Полин під ногами", нагородженої у 1938 році на літературному конкурсі Т-ва Письменників і Журналістів у Львові, було її більше оповідання „Івонка", в якому вона відважно насвітлює проблеми жінки і її бажання іти своїм власним, самостійним шляхом.

У зв'язку з появою трилогії Д. Ярославської „Повінь" проф. Володимир Жила" так схарактеризував мову і стиль письменниці: „Мова Дарії Ярославської — образна та емоційно наснажена. Її слово в поєднанні з іншими викликає не тільки просте уявлення, а певний конкретний образ предмета, явища чи почуття. Характерні риси її стилю — ясність, точність, лаконічність, образність, емоційність. Вдумлива аналіза взаємодії мистецьких образів дає можливість по-своєму оцінити її оригінальність стилю та ближче глибину осмислення нею життя".

„Прапор" — збірка новелет, себто жанру, який вимагає стислого рисунку будь-якої дії, зв'язкого і лаконічного стилю, неочікуваного закінчення з пуантою на переживання персонажу в особливому моменті. Дарія Ярославська, без найменших відхилень, вив'язалась з цього завдання, дотримуючись усіх норм цього жанру. Щобільше, у своїй збірці письменниця на барвистому й різногранному спектрі душевних зламів героїв цих новелет відхилила серпанок, з-поза якого виглянули їхні переживання і конфлікти: веселкових радощів і гіркої сльози, легкого гумору і розпачливого горя, повені любови і безнадійної самотности, егоїзму та альтруїзму, дитячої невинности і свідомого вчинку дорослого, героїзму, глибоких релігійних почувань, патріотизму і вселюдського гуманізму. Як і в попередніх торах письменниці, стиль „Прапора" реалістичний, без особливих метафор і блискітливих словесних оздоб. Навпаки, тут домінує простота і безпосередність. Герої тієї чи іншої новелети під впливом чиїхсь слів чи подій реагують неочікувано, що, як звісно, випливає із складности людської психіки. Новелети впорядковані за віком, від раннього дитинства аж по глибоку старість людини.

Дарія Ярославська у своєму вступному слові так окреслює свою збірку: „Ця книжка є вислідом творчих шукань нового творчого вияву. Він є збіркою підхоплених хвилин у житті людини, що приходять несподівано і, можна думати, не повторяються вдруге, а принаймні не з такою силою, як уперше. Такі хвилини залишають слід, хоч і не завжди глибокий. Вони скеровують думки, а то й життя на інший шлях і часто не тільки однієї людини". А дальше письменниця каже: „Коли ж мова про невідомих людей (І-ша частина), байдуже якої національности, вони залишаються безіменні. В цьому жанрі не важливе ім'я, тільки подія, ситуація, реакція".

І дійсно, у першій частині збірки новелет Дарії Ярославської п. з. „У світі вільної думки" імен немає, але вони й непотрібні. Ми цього й не завважуємо — вони наявні в притаманних психічних і фізичних рисах персонажів, що їх із зрозумінням і знанням духового „я" людини відтворює письменниця.

Героїв своїх новелет Дарія Ярославська зображує на канві якоїсь зовсім звичайної чи незвичайної події, яка може трапитись в житті кожної людини — і саме якийсь момент заважує на долі чи реакції даного персонажу. Для прикладу, її новелета „Прапор", від якої назва цієї збірки і яка здобула нагороду на конкурсі

(Закінчення на стор. 4)

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ШКОЛИ УКРАЇНОЗНАВСТВА ТА ГОЛОКОСТ

У „Свободі" з 19-го червня ц. р. появилось повідомлення, що в днях 26 та 27-го того ж місяця, в Піттсфорді, коло Рочестеру, в Назарет коледжі відбудеться 5-та всеамериканська Конференція шкіл українознавства. Прочитавши це, автор написав та вислав два дні пізніше на заподану адресу, але без „зіп коду" листа, із проханням прочитати його на сесії для вищих кляс.

Тиждень пізніше, пошта повернула того листа із зазначенням неточної адреси. Місяць після Конференції, у „Свободі" з датою 27-го липня надруковано, за підписом П. Андрієнко-Данчук, обширне звідомлення із перебігу Конференції. Прочитавши його, зродилось враження, що доповіді були скеровані більш у схоластичний, як практичний напрям шкіл українознавства.

Уже сам заголовок, до певної міри, пояснює тему мого листа. Всі учні шкіл українознавства ходять до публічних чи приватних шкіл. У ЗСА, згідно програми навчання, в останній (12-ій) клясі, в предметі суспільних наук, є уступ про XX століття із підзаголовком „Голокост".

Залежно від роду шкіл, приватних чи публічних, та від напрямних даних інспекторатів, різно потрактовано тему голокосту. Так, наприклад, в інспектораті Філядельфії, п'ятичленна комісія складена з жидів, опрацювала та видрукувала для вжитку їхніх шкіл обширний посібник та напрямні для учителів відносно голокосту.

Мабуть зайвим буде сказати читачам, в якому насвітленні цей посібник скерований. У ньому майже виключно мова про жидів, переслідування та їх винищення. Заледве є згадка про кривди нанесені німцями-окупантами іншим народам.

Крім посібника, приблизно п'ять років цьому, жиди накрутили та кількакратно висвітлювали на телевізійних передачах 6-годинний фільм „Голокост". У ньому показано терпіння одної жидівської родини та геройські подвиги одного її члена, який йде в неіснуюче жидівське підпілля на Україні та є свідком розстрілу жидів у Бабиному Ярі. До цих розстрілів, із задоволенням приглядається цивільне населення.

Автор, колишній в'язень Авшвіцу, може ствердити, що навіть у тому концентраційному таборі, коли розстрілювали в'язнів, німці (ґестапо) евакуювало інших, щоби не бачили, натомість вішали в примусовій присутності всіх.

Оливи до вогню у взаєминах обох народів додали процеси т. зв. „криміналь-

(Закінчення на стор. 4)

Мирослав Прокоп

УПА З ПЕРСПЕКТИВИ 40-РІЧЧЯ

(Спостереження і висновки)

VII

б). За вільне визнавання і виконування культів, які не протиставляться громадській моралі.

в). За відокремлення церковних організацій від держави.

г). За культурні взаємини з другими народами, за право виїзду громадян за кордон для навчання, лікування та пізнання життя і культурних надбань інших народів.

11. За повне право національних меншостей плекати свою власну по формі і змісті національну культуру.

12. За рівність усіх громадян України, незалежно від їх національности, в державних і громадських правах і обов'язках, за рівне право на заробіток і відпочинок..."

Стільки про політичну плятформу УПА. Ясно, що важко було б її розглядати як завершену програму. Її не писали в студійних кабінетах і тому її автори чимало проблем не зглибили або не з'ясували у потрібній ширині. Проте вартість плятформи в тому, що вона є документом, що народився в умовах боротьби і що вона віддзеркалює актуальні проблеми життя українського народу на даному етапі. В такому аспекті ця програма мала успіх, вона мобілізувала до боротьби. Вона також вдаряла у слабі місця ворога. Ані німецькі нацисти ані російські большевики її ніколи не згадували.

В останній статті цього есею спробуємо зробити оцінку УПА з перспективи сорок років.

5.

Підсумки

Відомо, що у свій час серед української спільноти на Заході були поширені про УПА дуже протиставні погляди. Дехто сумнівався в її існуванні, але це змінилося, коли в другій половині 1940 років появилося кількасот живих свідків — вояків і старшин УПА, які були членами рейдуючих груп. Інші однобічно представляли біографію УПА, її дії та її загальнонаціональний характер. Ці спори не перевелися досі.

На щастя, в архівах Закордонного Представництва УГВР, Проводу ОУН, в організаціях колишніх вояків УПА, а теж в архівах західніх держав збереглося чимало документів, які дають змогу пізнати історичну правду. Як згадано у першій статті цього циклу, документи УПА передруковуються у видаваних у Торонто збірниках „Літопис УПА" і вони є першоджерельним матеріялом для дослідника.

Які висновки можна зробити з перспективи сорок років про боротьбу УПА, про її місце в найновішій історії України та про її значення для майбутнього? Що можна сказати про її успіхи і невдачі?

1. Найбільшим досягненням УПА є те, що вона взагалі утворилася і у ще більшій мірі те, що вона проіснувала майже десять років. Без будь-якої сторонньої допомоги, вона станула до боротьби проти двох могутніх мілітарних і політичних потуг Німеччини і СССР, а усе, що було потрібне для її існування, себто вишколені кадри, їхню зброю, одяг та інше випосаження і досвід вона мусіла здобути сама, передусім у боях з ворогом. У тих своїх зусиллях УПА могла розраховувати лише на власний народ. У цьому відношенні вона була унікальним явищем в колі антигітлерівських сил опору Европи, які, як відомо, отримували допомогу від західніх альянтів.

У ще складнішому становищі УПА знайшлася після поворотної більшовицької окупації. Вона станула віч-на-віч з переможною у війні Москвою. Спочатку Москва намагалася знищити УПА фронтальними атаками, а коли ані в 1944 ані в 1945 роках це не дало успіху, большевики перейшли до тактики бльокад теренів операцій УПА. Це мало позбавити УПА зв'язку і допомоги з боку населення. В парі з цим йшли такі методи ворога як поширювання інфекційних недуг у теренах опанованих УПА, творення органами КҐБ провокаційних відділів „УПА", що грабували населення, масові вивози людей, як в Галичині у 1947 році і подібне. Водночас совєтські власті проголошували звернення до вояків УПА здаватися в полон за ціну помилування. Ті одиниці, які дали себе обманути, ставали зразу жертвою дальших провокацій. Їх вживали для зради своїх товаришів, а після того давали їм високі строки таборів, або знищували.

Тут може постати питання чи в таких умовах тактика командування УПА була правильна, чи, маючи на увазі величезну перевагу ворога і великі жертви, варто було взагалі після закінчення війни продовжувати боротьбу, яка, мовляв, провокувала до ще жорстокіших репресій.

Відповідь на це питання проста. Помиляється той хто думає, що терор влади був результатом дій УПА, зокрема акцій широких розмірів. Поперше, ще до часу приходу совєтської армії, командування УПА відпустило частину вояків взагалі з завданням легалізуватися, а водночас провело розформування більших відділів і перехід на дії меншими одиницями. Подруге, в Західній Україні органи совєтської влади вважали своїми ворогами не тільки повстанців чи підпільників, але кожного українця, що був перед війною активний у будь-якій галузі організованого громадського життя, у таких товариствах як „Просвіта", „Рідна Школа", „Сокіл", чи ін. Тих людей, як і загалом ніде не заанґажованих, зразу мобілізували до армії і без військової підготови гнали у перші лінії фронту під німецькі скорострілі. В таких умовах участь в УПА чи підпіллі була для великого числа людей єдиним засобом не дати себе безборонно знищити.

2. Але тут йшлося не тільки про самооборону народу. Подібно як в умовах німецької окупації, боротьба УПА та всього визвольного підпілля засвідчувала живучість ідеї державної незалежности у час, коли на українські землі повертався наш історичний ворог. Не треба забувати, що ця ідея була в СССР, отже і в Україні проскрибована від часу упадку Української Народної Республіки, що оборонці тієї ідеї будь-яких політичних напрямків були безоглядно нищені, що наша нація не зуміла поставити зорганізованого опору навіть в умовах таких катаклізмів як насильна колективізація, поголовні арешти і вивози селян — стихійні спалахи селянського опору мали місце, але вони не могли спинити надходячої катастрофи пляного штучного голоду. Ми теж не поставили

(Закінчення на стор. 4)

ОМУА

Об'єднання Мистців Українців в Америці

запрошує на

ВІДКРИТТЯ ВИСТАВКИ КАРТИН

ВОЛОДИМИРА САВЧАКА

з АВСТРАЛІЇ

в неділю, 26-го вересня 1982 р., о год. 1-ій дня, в Ґалерії ОМУА, 136 Друга Авеню в Ню Йорку, Ню Йорк.

Виставка буде відкрита в будні від 6-8-ої веч., в суботу і неділю від 1-ої до 8-ої веч. і триватиме до 3-го жовтня 1982 року, включно.

З ДІЯЛЬНОСТИ ВИННИЧЕНКІВСЬКОЇ КОМІСІЇ УВАН

Пожертви на фонд збереження, опрацювання і видання спадщини Володимира Винниченка.

Список жертводавців ч. 22

У пляні праці Винниченківської комісії УВАН на цей і наступний рік стоять такі завдання:

1. Продовжити опрацювання щоденних записок В. Винниченка, видання яких здійснюється у співпраці з Канадським Інститутом Українських Студій Альбертського університету в Едмонтоні.
2. Видати матеріяли Винниченківської наукової конференції, що відбулася з нагоди 100-річчя народження Володимира Винниченка.
3. Видати „Анотовану бібліографію творчости В. Винниченка", що її вперше науково опрацьовано.
4. Підготовити до друку збірник „Спогади сучасників про Володимира Винниченка".
5. Закінчити упорядкування великої листувальної спадщини Володимира Винниченка, що має першоджерельне значення.

На здійснення цих завдань, за цей рік надійшли пожертви від таких свідомих українських патріотів:

Проф. Дмитро Наливайко — 500.00, Ада Кулик — 300.00, інж. Святослав Боженко (св. п. батька, професора Бориса Олександровича Боженка) — 300.00, Олена Кобзей (у десяту річницю смерти незабутнього мужа Томи Кобзея) — 200.00, Іван Р. Костюк (бл. п. братів: Романа і Теодора Левицьких) — 200.00, Євгенія і Микола Громницький — 150.00, Олекса Мальченко — 100.00, Андрій Дідик — 100.00, д-р Володимир Лисий — 100.00, д-р Теодор і Олександра Костюк — 100.00, д-р Борис Филипчак — 100.00, А. В. Діберт (св. п. батька Василя Івановича Діберта) — 100.00, д-р Юліян Мовчан — 100.00, Марія Безпечна — 100.00, Григорій Слободяник — 100.00, Людмила і Василь Неліпи — 100.00, Микита Скрипник — 63.00, Данило Томащук — 57.00, інж. Леонід Гусак — 55.00, Анатолій Юриняк — 50.00, Теодор Ткачук — 50.00, Варвара Бакало — 50.00, інж. Іван Даниленко — 50.00, Сильвестер Пігуляк — 50.00, проф. Петро Шинкар — 50.00, Василь Ґарбер — 50.00, Олександер Скоп — 42.00, Христина Сохоцька — 40.00, Зінаїда Мацик — 40.00, Тит Геврик — 32.00, інж. Василь Василів — 30.00, Василь Гришко — 30.00, Валентина Лімонченко — 30.00, д-р Микола Дейчаківський — 30.00, проф. Степан Процюк — 30.00, Марія і Михайло Лоґуш (на нев'янучий вінок св. п. Христини Аренд-Авкоїн) — 38.00, д-р Анатоль Лисий — 25.00, Наталія Закидальська — 25.00, Федір Корсун — 25.00, Варвара Діберт (в пам'ять дорогого мужа Василя Діберта) — 25.00, Ольга Матула (св. п. батька Василя Діберта) — 25.00, Софія Гаєвська — 25.00, д-р Марина Антонович-Рудницька — 25.00, Й. Мима — 22.00, Віктор Андре — 20.00, Марія Сокіл-Рудницька — 20.00, Валентин Лоян — 15.00, Лев Ломиш — 15.00, Іван Р. Костюк — 10.00, Степан Нечипорук — 10.00, Мирослав Юркевич — 3.00.

Винниченківська комісія УВАН сердечно дякує всім добродіям-жертводавцям і сподівається на дальшу щедру допомогу з боку всієї свідомої патріотичної української громади. УВАН, як наукова установа, користується правом податкових пільг (Текс екземпт). Всі жертводавці на „Фонд Винниченка" мають право відраховувати суми своїх пожертв від податків.

Чеки просимо виписувати на The Ukrainian Academy (Fund Vynnychenko).

Чеки надсилати на адресу:

The Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S., Inc.
206 West 100th Street, New York, N.Y. 10025

ВИННИЧЕНКІВСЬКА КОМІСІЯ УВАН

ПЛАСТОВА СТАНИЦЯ І ОСЕРЕДОК СУМ-А в ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж.

влаштовують

ТРАДИЦІЙНУ ПЛАСТ-СУМ ЗАБАВУ

в суботу, 9-го жовтня 1982 р., початок о год. 9-ій веч.
у великій залі УНДому, при 90-96 Фліт вул. в Джерзі Ситі, Н. Дж.

Грає оркестра „Червона Калина"

ЗАПРОШУЄМО ВСЮ МОЛОДЬ І ГРОМАДЯНСТВО!

Інж. Ярослав Карп'як відійшов у вічність

У суботу, 21-го серпня 1982 року в Міннеаполісі, Мінн., відійшов у вічність невтомний працівник на національно-релігійно-громадській ниві, довголітній член ОУН і організацій Визвольного Фронту, св. п. інж. Ярослав Карп'як.

Народився він 16-го квітня 1908 року в селі Угринів, повіт Сокаль, Україна, в священичій родині о. Михайла і Ірени. Після закінчення народної школи в Сокалі вступив до української державної гімназії у Перемишлі. Як учень шостої кляси був арештований за протидержавну діяльність. За кару мусів покинути українську гімназію в Перемишлі й перенестися до польської гімназії у Сокалі, яку закінчив в 1927 році. Правдоподібно, ще бувши в українській гімназії Я.Карп'як став членом ОУН на рідних землях. Тому що він любив працювати з нашими селянами, вибрав фах аґронома і вступив до Високої Аґрономічної Школи в Тешині, Шлезія, яку закінчив з дипломом інженера аґрономії. Він був єдиним українцем на всю школу і завжди носив ознаку тризуба. Під час першої більшовицької інвазії Я.Карп'як працював аґрономом в Самборі, де і одружився з Оленою Мелех. Там їм народилися дві доньки, Квітка і Марта (замужня Андерсон). Він завжди відносився з любов'ю до молоді, при кожній нагоді навертав її до української свідомости і під його впливом багато молодих людей опинилось у рядах УПА.

Перед другою большевицькою навалою молоде подружжя рішило виїхати з рідної України у світ на еміграцію. Спочатку вони зупинились в Штоккераві, а пізніше в Зальцбурзі, Австрія, де св. п. Ярослав тяжко працював фізично, щоб утримати родину. Після приїзду до ЗСА він замешкав короткий час в Аллентавні, Па., де зразу включився у працю в СУМ-і та ООЧСУ, як також став членом чоловічого хору (між іншим, дуже любив хоровий спів).

У 1956 році він переїхав до Міннеаполісу, де жив з родиною решту свого життя. Поховано св.п. Я.Карп'яка 25-го серпня з церкви св. Константина біля його дружини і мами. Смерть інж. Ярослава Карп'яка — це невимовний жаль для української громади в Міннесоті, а особливо для друзів і приятелів з організацій Визвольного Фронту.

Спочилий був безкомпромісовим націоналістом-державником, членом ООЧСУ, одним із перших членів хору „Дніпро" в Міннеаполісі, ентузіястом і довголітнім заступником голови дирекції Української Кредитової Кооперативи, довголітнім секретарем відділу Народного Союзу в Міннеаполісі. Він також вклав душу і вміння для придбання нового Українського Дому-Центру в Міннеаполісі. На життя завжди дивився оптимістично і цим завоював собі багато друзів і приятелів.

Над могилою прощав Спочилого великий його приятель, громадсько-політичний працівник, член ООЧСУ і голова Українського Дому-Центру Дмитро Мандибур. На поминальній тризні прощали Покійного: Ірина Качубинська, кузинка покійного, Володимир Лісович, голова місцевого відділу ООЧСУ, Оксана Крамарчук, голова осередку СУМ-А ім. гетьмана Івана Мазепи, інж. Анатоль Гноєвий — від Української Кредитової Кооперативи.

Д-р Осип Остап перший склав пожертву на Український Дім-Центр 100 долярів, а Павло Бреславець закликав присутніх в пам'ять св. п. інж. Ярослава Карп'яка, замість квітів, скласти пожертву на Фонд Оборони України. На цей заклик присутні щедро відгукнулись; зібрано: на Фонд Оборони України — 1,645 дол., на Український Дім-Центр — 365 дол., на видання збірки „Надбузька земля" — 180 дол.

А.Вороний

Йонкерс ставить пам'ятники українським героям

Рухлива і жертвенна українська громада Йонкерсу, Н.Й., та околиці (Ґейстінґ), в останньому чвертьріччі збудувала імпозантні будівлі: українську католицьку парохіяльну школу, Дім Спілки Української Молоді, останньо українську католицьку церкву св. Михаїла. Збудувала їх власним коштом і тільки малі морґеджі лишилися до сплати.

Управа Товариства колишніх вояків УПА, з нагоди 40-ої річниці повстання Української Повстанської Армії заініціювала створення Комітету будови пам'ятників Тарасові Шевченкові та ген.-хор. Романові Шухевичеві-Тарасові Чупринці. Заплановано поставити ці пам'ятники у вестибюлі Дому Спілки Української Молоді при 301 Палісайд авеню в Йонкерсі. Певні аспекти безпеки переважили, щоб ці пам'ятники були у закритому приміщенні.

Справа пам'ятника Великому Кобзареві сягає ще початків 1960-их років, коли тодішний Комітет перевів багато підготовчих засобів, але на прохання Крайового Комітету Побудови Пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашінґтоні, цю справу відложено аж до сьогодні. У тому ж періоді побудовано Дім СУМ-А та нову українську католицьку церкву св. Михаїла.

Комітет приготовляє урочисте відкриття пам'ятників на неділю, 7-го листопада ц.р., о год. 3-ій по полудні, при участі духовенства, представників організацій і товариств та громадянства. Після офіційного посвячення відбудеться бенкет. Головним промовцем буде екзекутивний заступник президента УККА ред. Ігнат Білинський. У мистецькій частині виступатимуть: хор Осередку СУМА під диригуванням Оксани Ференц-Макаренко у фортепіяновому супроводі Оксани Футали, відомий бас-баритон, вихованець Осередку СУМ-А, Стефан Шкафаровський, акомпаньюватиме Олег Кузишин.

Плоскорізьба пам'ятника Тараса Шевченка — роботи маестра Антона Павлуся, а погруддя з бронзи ген.-хор. Р. Шухевича-Чупринки зробив член УПА маестро Михайло Черешньовський. Буде це артистичний та національний осяг нашої громади.

Буде зайво додати, що справа пам'ятників сполучена зі значними коштами. Комітет будови пам'ятників очолює Мирослав Климко, а до його складу входить ряд осіб та Фінансова комісія, яку очолює Микола Сидор, і в цьому напрямі наполегливо працюють. Фінансова комісія розсилає відозви до організацій, установ та громадянства Йонкерсу та околиці із закликом ще раз щедро жертвували на цю ціль на руки збірщиків або у Федеральній Кредитовій Кооперативі СУМ-А на конто ч. 1773.

Комітет глибоко переконний, що і цим разом громада охоче відгукнеться і виконає свій патріотичний обов'язок.

П.Ш.

У справі першої Світової Конференції Українських Молодечих Організацій і Товариств

У доповненні до першого комунікату, в якому заповіджено, що перша Світова Конференція Українських Молодечих Організацій і Товариств відбудеться у Торонто, Канада, 8-го, 9-го і 10-го жовтня 1982 року, Президія СКВУ та Конференція Українських Молодечих Організацій при СКВУ подають до відома усім українським молодечим виховним релігійно-церковним, ідеологічно-студійним, студентським організаціям і спортовим товариствам теми, що їх обговорюватимуть учасники, та плян конференції.

В загальному програма Конференції складатиметься з двох основних частин, а саме: перші два дні, обговорюватиметься теми, які безпосередньо заторкують загал української молоді в діяспорі та проблеми і чинники, які додатньо або від'ємно можуть впливати на формування її українського національного світогляду й ідентичности. Третій день Конференції, неділя 10-го жовтня, буде присвячений ділово-організаційним справам: намічення плянів спільних дій й акцій усіх молодечих організацій, зробленню підсумків конференції у формі відповідних резолюцій і постанов та організаційному оформленню СКУМО, як координуючого центру Українських Молодечих Організацій при СКВУ.

У зв'язку з тим, на перші два дні Конференції намічено наступні три доповіді: Важливість знання української мови та культурно-історичної спадщини для задержання української душі та запевнення існування і дії українських гомад в діяспорі; Родина, Церква, школи, молодечі організації та їх завдання у релігійному та національному вихованні молоді; Майбутність українців у діяспорі — українська молодь у діспорі та її відношення до України.

Доповіді триватимуть по 45 хвилин і їх виголосять окремо запрошені особи, які мають належне знання з даних ділянок і проблем та в своїй професії чи діяльності мають стичність з українською молоддю. Після кожної доповіді відбуватимуться над заторкненою темою дискусії, а відтак — підсумки і певні ствердження.

Щоб учасники Конференції мали змогу докладніше застановитись над поодинокими конкретними і актуальними справами та проблемами, які їх цікавлять, чи прямо заторкують, у програмі Конференції передбачено три панелі на такі теми: Процеси асиміляції і як їм протиставитись; Сучасні погляди української молоді і роля молоді в українській громаді країни замешкання: роля молоді та способи дії в обороні національних прав України в діяспорі; Співпраця молодечих організацій між собою та можливості заактивізування незорганізованої молоді.

Панелістами будуть самі учасники Конференції - делеґати, яких заздалегідь визначать поодинокі молодечі організації. Кожний панеліст для кожної теми матиме визначено ряд підтем, чи запитань, на які стараметься висловити свої думки і погляди. Для кожної теми передбачається від 5-ти до 7-ми осіб. Передбачаються також короткі виступи учасників конференції зі залі.

Для підготовки ділово-організаційних справ Конференції покликано наступні ділові комісії, які заздалегідь підготують певні проєкти, які розглядатимуть делеґати конференції на пленарній сесії третього дня нарад, а саме: Статутова, Резолюційна, Програмова, Фінансова, Верифікаційна, Виховна, Номінаційна.

Окремо діє в місті Торонто, в осідку Конференції, Організаційна комісія, завданням якої є належно наладнати всі технічно-організаційні справи.

Крім названих двох ділових частин, передбачено також час на товариські зустрічі та розваги. І так, в суботу, 9-го жовтня, відбудеться зустріч учасників Конференції з українським громадянством під час урочистого бенкету, а відтак — товариська забава. Для того, щоб делеґати, які прибудуть з різних країн, могли краще запізнатися поміж собою, на неділю, 10-го жовтня, запляновано спільну вечерю-буфет, товариський вечір.

У зв'язку з тим, що до часу відбуття Конференції залишається небагато часу, цією дорогою звертаємося до всіх молодечих-виховних, релігійно-церковних, ідеологічно-студійних, студентських і спортових крайових і світових організацій надсилати свої пропозиції, проєкти і суґестії для евентуального використання їх окремими комісіями у їх підготовчих працях. Особливо кличемо до активної співпраці всю українську молодь у вільному світі своїми конструктивними думками причинитись до загального успіху Конференції. Віримо, що спільними зусиллями і працею перша Світова Конференція Українських Молодечих Організацій і Товариств увінчається корисними досягненнями і стане новим поштовхом до активізації всієї української молоді у вільному світі і спільних виявів для добра і слави українського народу.

Просимо слідкувати за дальшими нашими повідомленнями в українській пресі, або звертатися за ближчими інформаціями (у справі програми і участи) на адресу:

Dr. L.T. Romankiw c/o Plast Ukrainian Youth Association 140—2-nd Avenue New York, N.Y. 10003 Тел.: (914) 762-2969. В справах організаційних — на адресу: R. Wzeshnewsky, 70 North Drive, Islington, Ont. M9A—4RZ. Тел.: (416) 233-2713.

За президію СКВУ:
Іван Базарко
Голова СКВУ
Василь Безхлібник
Генеральний секретар
За КУМО:
Любомир Романків
Голова
Осип Рожка
Секретар

БЕЛЬГІЙСЬКИЙ УРЯД, ПІСЛЯ ОСТАННЬОГО випадку стрілянини під синагогою у Брюсселі з автоматичної зброї в товпу вірних, що зібрались чисельно для відзначення жидівського Нового року, зарядив стислий нагляд поліції над жидівськими домами молитви і культурними центрами. Подібний нагляд над синагогою і дільницею у якій скупчено живуть жиди, встановлено у місті Антверпен. Як відомо, під час стрілянини невідомими осібняками, за якими пошукує поліція, були поранені чотири особи.

В річницю відходу у Вічність

бл. п. д-ра Евгена Цегельського

музиколога, скрипака й педагога

на НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ім. ШЕВЧЕНКА в Европі — ФОНД ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА,

зложили:

Неоніля КЛІШ, Філядельфія	$300.00
мґр Йосафат М. КЛІШ	200.00

У СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ

нашого Дорогого КУЗЕНА

бл. п. проф.

БОГДАНА СТЕФАНОВИЧА

буде відправлена

ПАНАХИДА

в суботу, 2-го жовтня 1982 р. о год. 9-ій рано в церкві св. Ів. Хрестителя в Нюарку, Н. Дж.

Просимо Приятелів і Знайомих згадати Покійного в цей день у своїх молитвах.

РОДИНА

Ділимося сумною вісткою з кол. Вояками українських військових формацій та Українським Громадянством, що 14-го вересня 1982 р. в Балтимор, Мд., на 85-му році життя відійшов у Вічність

ґен. шт. ген.-хор. бл. п.

ПЕТРО САМУТИН

учасник Визвольної Боротьби за незалежність України.

ПОХОРОН відбувся в суботу, 18-го вересня 1982 р. на українському православному цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Дружині Спочилого Високодостойній Пані Ганні Самутин та ближчій і дальшій Родині в ЗСА й в Україні складаємо глибокі щиро-сердечні співчуття.

Генерал Пор. інж. КОНСТАНТИН МАНДЗЕНКО
й кол. ВОЯКИ 6-ої СІЧОВОЇ СТРІЛЕЦЬКОЇ ДИВІЗІЇ АРМІЇ УНР

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями і Знайомими, що 23-го вересня 1982 р. відійшов у Вічність, проживши 62 роки трудолюбивого життя,

наш Найдорожчий МУЖ, СИН І БРАТ

бл. п. д-р

ІВАН ІВАНЦІВ

ПАРАСТАС І ПАНАХИДА будуть відправлені в п'ятницю, 24-го вересня 1982 р. в похоронному заведенні Музика і Син в Чикаґо, Ілл.

ПОХОРОН в суботу, 25-го вересня 1982 р. з української католицької церкви св. о. Миколая в Чикаґо, Ілл. на цвинтар св. Миколая.

В глибокому смутку:

дружина — МИРОСЛАВА
МАТИ І БРАТ в Україні
Ближча і дальша Родина в Америці, Канаді й Україні

В безмежному смутку ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями і Знайомими, що в четвер, 23-го вересня 1982 року відійшла від нас у Вічність на 77-му році життя

наша Найдорожча і нам Незабутня МАМА, СЕСТРА І БАБЦЯ

світлої пам'яті

ЕВФРОЗИНА з ШКІЛЬНИКІВ ФЕДЬКІВ

ПАНАХИДА в п'ятницю, 24-го вересня 1982 р., о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Humiston Funeral Home в Кергонксоні, Н. Й.

ПОХОРОННІ ОБРЯДИ в суботу, 25-го вересня 1982 р., о год. 9-ій ранку з того ж похоронного заведення до церкви Пресв. Тройці в Кергонксоні, а опісля на цвинтар св. Духа в Гемптонбурґу, Н. Й.

Залишені в смутку:

доньки:
ЯРОСЛАВА БУКАЧЕВСЬКА з мужем ЯРОСЛАВОМ
ДАРІЯ КРАВЧЕНЮК з мужем СТЕПАНОМ
ОКСАНА ЦІХОЦЬКА мужем БОГДАНОМ
син — ІГОР ФЕДЬКІВ з дружиною МАРІЄЮ
брат — РОМАН ШКІЛЬНИК з родиною в Україні
братова — КАТРУСЯ з доньками в Україні
внуки: МАРКО, МОТРЯ, РОМАН, АДРІЯН, РОМАН-ДАНИЛО, ЮРІЙ І ДОРІЯН
Ближча і дальша Родина в Америці й Україні

Замість квітів на могилу Покійної просимо складати пожертви на іконостас в церкві Пресв. Тройці в Кергонксоні, Н. Й.

УПА з перспективи...

(Закінчення зі стор. 2)

організованого опору масового знищування нашої культурної верхівки і професійної інтеліґенції в 1930 роках. Самогубство Хвильового і Скрипника — при усій пошані до їхнього рішення жертвувати собою для протесту проти терору Москви, — було водночас свідченням психічного заламання провідних елементів нації. Націю опанував своєрідний параліч волі, ідея державної незалежности видалась далекою, недосяжною, утопійною, а вже поготів можливість боротьби за неї.

На тлі такого голокосту 1930 років, організована повстанська боротьба УПА, як і підпільна боротьба ОУН, стали не тільки засобом самооборони, але теж виявом певного роду духового оновлення нації, реабілітацією проскрибованої ідеї державної самостійности, свідченням елементарного патріотизму, психічної готовости заговорити про права господаря своєї землі. Але таке духове відродження могло статися тільки у зударі з ворогом, який начебто навіки погребав саму ідею нашої самостійности, наше почуття власної вартости і наш патріотизм. Або, як про зовсім далекі історичні часи пише Іван Холмський у своїй „Історії України" (Ню Йорк 1971, стор. 114-115): „До скріплення патріотизму немало спричинилися безнастанні бої зі степовими ордами, від яких треба було охоронити рідні оселі".

Це треба було теж робити у зустрічі з новітніми ордами. Тому ця мужність керівників УПА, ОУН і всього підпілля витримати на протязі довгих років у боротьбі словом і зброєю — це одне з найбільших досягнень нашої історії останніх десятиріч. А серед тих слів і діл УПА та ОУН, що в другій половині 1940 років мали місце на Україні були м. ін. такі акції-як противиборча кампанія в 1946 році, протидії насильній колективізації західніх областей і вивозам населення, звільнювання політичних в'язнів, акції в обороні Української Католицької Церкви та віруючих взагалі, поширювання підпільної самостійницької літератури, боротьба проти терору польських комуністичних властей та виселювання українців на Закерзонні та подібне.

Боротьба УПА — це теж цінна спадщина для сучасности і майбуття. Поперше — це нитка історичної тяглости, це наче поміст між визвольною боротьбою народу в періоді революції 1917 і пізніших років та нашою дійсністю, це продовження національної традиції взагалі. Подруге, організована повстанська і підпільна боротьба 1940 років має особливу вимову тепер, коли Москва намагається не тільки цілковито знищити історичну пам'ять нації, отже теж саму ідею державности, але також підірвати коріння під самим існуванням нації як окремої духово-культурної спільноти, накидаючи їй штучний твір т. зв. совєтського народу.

3. Не меншою цінністю слід уважати організованість УПА, керівництво повстанським рухом з одного центру. Завдяки цьому цей рух не перетворився в партизанщину окремих отаманів такого роду що його наш народ пережив в роках революції. Ясно, що було б краще якщо б започаткована от. Бульбою Поліська Січ — УПА знайшла спільну мову з УПА, що її ініціювала ОУНСД. Було б теж краще,якщо б якраз напередодні німецько-совєтської війни не стався розкол в ОУН і всі організовані націоналісти йшли одним фронтом — звичайно, при умові, що провід ОУН вів би ясну політику боротьби проти німецьких окупантів. Бо хоча ми постійно тужимо за єдністю, що зрештою оправдане, бо її ми не маємо, ніяк не можна забути, що єдність не є метою самою в собі, це лише засіб для успішної політики. У Першій світовій війні поляки боролися за незалежність поділені на два ворогуючі табори, тих, хто орієнтувався на Росію і тих, хто ставив на Австрію — і виграв. У роз'єднанні здобули незалежність після Другої світової війни ізраїльтяни, альжирці та інші. Але всіх їх єднала не тільки ідея самостійности, але також концепція активної боротьби. Це повчає, що і нам треба шукати єдности у спільному плянуванні дії, а передусім у взаємопошануванні і готовості співпраці українця з українцем, у домовленні про шляхи і засоби,що ведуть до досягнення мети.

В умовах, що існували в чс німецько-совєтської війни, було ясне, що повстанську боротьбу на довшу мету може вести тільки та УПА, яка, як згадано вже, могла спиратися на довгий досвід років підпільної боротьби і на широку мережу дисциплінованих кадрів. Тільки вона могла протиставитися Москві аж до початків 1950 років. Без цього наша повстанська і підпільна боротьба була б закінчилася вже на переломі німецько-совєтської окупації. У результаті, большевики могли б зовсім безкарно тероризувати населення,що не було б спроможне до самооборони. Водночас Москва могла б виступити у фальшивій ролі визволителя українського народу. А вийшло так, що, як згодом розповів у своїх спогадах Хрущов, протягом довгих років після закінчення війни, совєтська влада почувала себе в західніх областях наче в окупованій країні, віч-на-віч з небезпекою атак повстанців та підпільників.

4. Репрезентована діями УПА та всього визвольного підпілля ідея державної самостійности України та їх організованість мали ще одне особливе значення. Йшлося про доведення до свідомости стороннього світу правди про те, що під час Другої світової війни Україна виступала як самостійний політичний фактор між двома ворожими імперіялізмами, а не як причіп до котрогось з них; що жаден з них, отже ані т. зв. нова Европа з її райхскомісаріятом Україна, ані УССР не були виразниками волі українського народу. Як свідчать тепер доступні документи західніх держав, на Заході існувала вже в половині Другої світової війни свідомість існування самостійного українського чиника, вона напевно існує теж сьогодні, дарма, що з відомих причин, Захід далі розглядає Україну як складову частину російської сфери.

Живими свідками живучости ідеї самостійної України та боротьби за неї стали самі вояки УПА, які правду про це понесли на Захід, і у широкі простори совєтської імперії. Своєю ідейністю і дисциплінованістю вони завоювали симпатії і пошану політичних в'язнів народів СССР, включно з росіянами. Олександер Солженіцин та інші автори розповіли про тих носіїв української правди у в'язницях і таборах СССР. Вони засвідчили, що якраз українські політичні в'язні перші завели в таборах СССР новий лад, розправившись з кримінальними злочинцями, які до того часу по-звірськи знущалися над політичними в'язнями і робили це з доручення в'язничної сторожі.

5. Як вже згадано, УПА і ОУН були в основному західньо-українськими формаціями, тільки що на їх програмове обличчя вирішально вплинула під час війни зустріч з братами з Наддніпрянщини. Зрештою, без їх допомоги і участи не могло б там діяти ніяке оунівське підпілля і не були б можливі дії УПА на тих теренах. Західньо-український характер повстанських дій пов'язаний також з географією, отже з пригожістю тих теренів для повстанської боротьби. Але такий характер УПА в нічому не поменшує її загальноукраїнського значення. У нашому історичному минулому — це не вперше окремі частини України чи їхні діячі говорять в імені всього народу. Після занепаду Правобережжя у другій половині XVII сторіччя, що було до того часу тереном національної активности, центр тієї активности пересунувся до краще зорганізованої лівобережної Гетьманщини. Таку ролю Лівобережжя грало до кінця XVIII сторіччя, але й після ліквідації Росією гетьманського устрою, там збереглися національні, культурні та державницькі традиції, які мали вплив на відродження в XIX сторіччі. Відомо також, що після „заборони українства" в Росії, конституційна монархія Австро-Угорщини створювала кращі можливості національного росту в Галичині, з чого користали теж діячі Наддніпрянщини. Але в усіх етапах нашого минулого йшлося про один потік української національної активности.

6. З огляду на тодішню соціяльну структуру нашого народу та територіяльне розміщення дій УПА, цей був здебільшого селянський революційний рух. Проте його зміст, його програма, мала загальнонародний, неклясовий характер.

7. Незалежно від важких умов,в яких діяла УПА — це не була боротьба приречених. З одного боку вона висловлювала неминучу конечність самооборони народу та збереження живою ідеї державної незалежности, з другого, вона була розрахована на довшу мету, на мобілізацію мас центральної і східньої України. Ще в 1947 році писав про це провідний публіцист українського визвольного підпілля П. Полтава: „Для того, щоб реалізувати наш плян розгортання визвольно-революційної, самостійницької боротьби на всіх українських етнографічних землях — від Тиси по Кубань — ми використовуємо кожну можливість, кожну нагоду, кожну щілину в оборонній системі окупанта. Утворивши на нашому основному пляцдармі (в західніх областях) 'кругову оборону', ми звідси ведемо в першу чергу наш пропаґандивний 'обстріл' ще неопанованих районів України". (П. Полтава „Збірник підпільних писань" Мюнхен 1959, ст. 258).

Водночас керівники УПА мали багато причин для того, щоб враховувати можливість корисного розвитку міжнародного становища. На зудар Заходу з Москвою надіялись тоді всі опозиційні антикомуністичні сили Східньої Европи. Не можна теж забувати, що після голосної „виборчої" промови Сталіна в лютому 1946 року, в якій він поставив програму нових зброєнь, мовляв, з огляду на небезпеку з боку капіталістичних держав, та після промови Черчіля у тому ж році, в якій він говорив про Залізну завісу між Заходом і совєтською імперією, західні держави зокрема ЗСА брали до уваги можливості конфронтації з СССР, висловом чого була м. ін. т. зв. холодна війна. Видається тільки, що корейська війна в 1950 році, спровокована Москвою, була її дуже зручним маневром для того,щоб відвернути увагу Америки та Заходу від СССР і спрямувати американців на зудар з Китаєм.

8. УПА не здобула державної незалежности України і була знищена силами московської імперії. У цьому є велика трагедія нашого народу і трагедії тисячів людей, головним чином, повстанців і підпільників цього великого народного руху. Однак застановляє те, що більше як три десятки років після знищення УПА, з Москви і, з її наказу, з Києва ведеться безперервна наклепницька кампанія проти неї. Немає сумніву, що московські володарі імперії не воюють тільки з духами минулого. І без причини їх вони не розбуджували б в народній пам'яті. Виходить, що ідеї,які проповідувала і за які боролася УПА,є в народі живі, і цієї спадщини у Кремлі лякаються.

Школи...

(Продовження зі стор. 2)

них злочинців", що їх започатковано у ЗСА із відвідинами д-ра Сімона Візенталя, адвоката із Бучача. Візенталь, ініціятор і творець Інституту для дослідів переслідування жидів, порушив акцію процесів, що відбулись проти українців на Фльориді, у Клівленді і Філядельфії.

На цих процесах жиди, спроваджені із різних країн, свідчили,а прокуратори користувались матеріялами підсуненими КГБ.

У виді цих фактів та закидів з боку своїх товаришів-жидів, становище нашої середньошкільної молоді стало незавидним. До того слід додати закиди із часів Хмельницького та погроми і можна собі уявити як та молодь почувалась.

Куди цій молоді слід звернутись, щоб отримати правдиве насвітлення подій та історичних фактів? Організації молоді чи — спортові, до яких вони належали не мали цього завдання. Натомість школи українознавства, до яких належить ця ділянка, майже нічого в цьому напрямі не зробили. Після доповіді, що її автор дав в одній публічній школі у Філядельфії, учень що слабо знав нашу мову із вдячністю дякував і чувся піднесений на дусі.

Отже до компетенції шкіл українознавства належить примінитись до обставин, бо саме життя цього вимагає та дати нашій молоді відомості, щоб вона могла успішно дати відсіч усім закидам.

Ф. Лукіянович

Філядельфія, Па.

НЕ КУРСИ, А КОНЦЕРТИ

У „Свободі" з 21-го вересня ц.р. у повідомленні під заг. „УІА проголошує осінню програму", помилково подано, що УІА влаштовує курси танку під проводом Нусі Мартинюк, курси модерної музики під проводом Тараса Шиповика і драми під проводом Лариси Лорет. Ті курси відбулися минулої весни і не будуть повторені цієї осени. Повідомлення подало Марту Кордубу, як інструкторку тих програм М.Кордуба, керівник Братської діяльности в УНСоюзі, координувала згадані курси минулої весни. Вона не була їх інструктором, але координувала програми, які співспонзорували УНСоюз й УІА. Осінню плянується серію концертів молодих виконавців, що їх спонзоруватимуть ці ж організації.

ПОМИЛКОВИЙ ПІДПИС

Під надрукованою у „Свобові" з 20-го вересня інформацією п.з. „Громадський Комітет завершує підготову відзначення 40-річчя УПА" помилково підписано Миколу Галіва. На ділі згадана інформація була продискутована і одногзідно прийнята пленумом Громдського Комітету для відзначення 40-річчя УПА 14-го вересня ц.р. — Ред.

Українська громада...

(Закінчення зі стор. 1)

нізатори і були з жалем примушені декому відмовити місця.

Зустріч розпочалась коктейлем, закуску до якої приготовили членкині Українського Патріярхального Товариства: Наталія Білоус, Анна Зелик, Лариса Зелик, Стефанія Крушельницька, Анна Никифоряк і Зеня Никифорук.

Зустріч відкрив голова Ділового комітету М. Галів. Спершу вибачився за деякі технічні недоліки, але вони не були в засягу Ділового комітету. Ішлось про те, що не було голосникової системи. В імені всіх присутніх він привітав д-ра Р. Осінчука з дружиною і донькою Юліяною. Заразом виголосив слово про Ювілята, подаючи загальну сильветку його багатотрудивого життя, зокрема звернув увагу на його громадсько-політичну, церковно-релігійну, точніше кажучи, патріярхальну ділянки. Окремо наголосив його незрівняний вклад у журналістичну працю так в Україні, як поза її межами. У свій час він же був редактором „Лікарського Вісника". Промовець наголосив, що не можна собі уявити проведення так успішно багатогранної праці без зрозуміння і допомоги його дружини Лідії. Відтак голова Ділового комітету підніс тост за здоров'я Ювілята, якому учасники заспівали „Многая літа".

Дальше керування зустріччю перебрав д-р С. Ворох. Він зробив коротеньке введення, доповнюючи кількома словами сильветку д-ра Осінчука, підкреслюючи його духові прикмети — відчуття до музики, співу, малярства, літератури, в загальному до мистецтва. Д-р Ворох нав'язав до мистецької частини зустрічі, яка слідувала після його введення.

Слід підкреслити, що для Ювілята мистецька частина була великою несподіванкою не тільки тому, що її підготовила його дочка Юліяна, але виконавцями були,крім Юліяни, його дружина Лідія, які виконали на фортепіяні дует „Колискова" Ґабрієля Форе і Дворжака „Слов'янський танець". Третя точка була ще більшою несподіванкою, бо Зірка Дерлиця, сопрано, при фортепіяновому супроводі Юліяни, виконала танґо „Спомин", музика і слова до якого в молодому віці написав Ювілят. Після цього Юліяна на фортепіяні виконала „Етюд" (фіс-моль) Косенка. На закінчення мистецької частини Юліяна виконала Штравса вальс у концертному опрацюванні під назвою „Над синім Дунаєм".

Перед вечерею о. С.Шевчук з церкви св. Юра провів молитву і висловив привітання. Порядком доповнення сильветки Ювілята голова НТШ на Америку, д-р Я. Падох, говорив про наукову ділянку д-ра Осінчука. Він підкреслив, що для цього потрібно провести окрему студію, бо свою наукову працю д-р Осінчук вже почив в Україні. Промовець зробив тільки натяки на те, що в цій ділянці зробив. Зокрема він підкреслив, що д-р Осінчук є дійсним членом НТШ й УВАН та вказав на особливу його заанґажованість в НТШ під сучасну пору. Також назвав деякі друковані праці.

Про д-ра Осінчука, як непересічного й видатного лікаря,говорив один з наймолодших колеґ по професії д-р Л. Ворох. В своєму слові д-р Ворох добре схопив професійну працю Ювілята, починаючи від студій і перших кроків лікарської практики в Україні, співпрацю з відомим у той час д-ром Панчишином у Львові, його вклад в українську лічницю, як професора-викладача на медичному факультеті. Розказав про його працю, як лікаря на скитальщині і вкінці тут, в Ню Йорку. Він належав до одних з перших, який організував УЛТПА. На вияв особливої вдячности лікарів д-р Ворох вручив Ювілятові подарунок-картину мистця Якова Гніздовського. Після цього від Ділового комітету д-р Я. Падох вручив Ювілятові стилеву різьблену тарілку, а Рома Гайда дружині Ювілята вручила китицю червоних троянд.

Усно Ювілята вітали: президент СКВУ мґр Іван Базарко, проф. В. Ленцик в імені Владики Василя Лостена, д-р П. Моцюк в імені Головної управи УЛТПА, д-р Я. Падох в імені головного предсідника УНСоюзу д-ра Івана Флиса, мґр О. Кузьмович від СУЖА і Р. Гайда від Українського Патріярхального Світового Об'єднання та Крайової управи Українського Патріярхального Товариства в ЗСА. Крім цього, Ювілят отримав цілу низку привітів від різних організацій, поодиноких відділів СУА, Українського Патріярхального Товариства, колеґ по професії з Англії, Австралії, Канади і ЗСА.

На закінчення мав слово сам Ювілят, який говорив про свої юнацькі роки, студії, професійну працю, робив також диґресії до громадського і політичного життя, дякував всім, що причинились до цієї незабутньої імпрези. Також зложив подяку деяким поодиноким учасникам Ювілейної зустрічі, дякував всім, що прийшли, щоб своєю безпосередньою участю вшанувати його 80-річчя.

Зустріч закінчено молитвою, яку провів о. крилошанин Л. Мудрий.

„Прапор"...

(Продовження зі стор. 2)

Дарія Ярославська

СФУЖО. Тут письменниця розповідає про маловідомого мешканця містечка, хлопчину „Пустий Вітер", Він — без якихось особливих прикмет. Містечко займає окупаційна влада, висилаючи своїх „посіпак", щоб вони здійняли зі щогли ратуша прапор. „Ні звідси ні звідти появився на майдані 'Пустий Вітер'. На буйнім волоссі зісунена на одно вухо кепка, на рукавах тісної блюзи латки у формі сердець, вище черевиків обсмалені сонцем литки. На обличчі була настороженість. Прибігши до прапора що безпомічно звинувся на бетоні майдану, він зупинився, випростувався і приложив пальці до кепки. З небувалою в нього повагою він віддавав останню честь прапорові свого переможеного рідного краю". І, як читаємо далі:" — помітивши 'посіпак', похилився над прапором, і, вхопивши його в свої руки, метнувся поміж будинки. Бігли за ним 'посіпаки', стріляли, але він утік. Все ж таки то був 'Вітер', але, як видно не пустий!.."

Інша тематика в новелі „Віддаль", в якій сказано про те, який вплив має віддаль на психіку людини. Мова про дівчину, яка ненавиділа свою оселю і її мешканців. Вона звикла була говорити: „Я не можу стерпіти цього життя без подій, без новин, на очах всіх!.. Тут життя не пливе, воно стоїть на місці, наче вода у ставі! Нічого не змінюється, день за днем, рік за роком одне й те саме!" А що сталося далі, то хай уже сам читач дочитає, бо пуанта тут на розв'язці, що кожного задивує, але й водночас прийде до висновку, що людина — найскладніше з усіх Божих створінь.

Поміж цими 25-ти новелетами одна з наймаркантніших це „Антифеміністʺ. У ній Дарія Ярославська на канві розповіді проявляє притаманний їй писанням проблиск гумору і дотепности. Тут мова про психіятра і його пацієнта, в якого... невилікувана недуга — антифемінізм. Жалуючись психіятрові, пацієнт кричить: „Визволення!.. Захотілось їм визволення! Рівноправ'я захотілось отим безмускульним створінням! Що ми, то вони! Ще далеко! Їм призначено сидіти вдома! Дітей виводити! синів давати, щоб край зростав у силу, щоб було кому воювати! Мають робити те, до чого створила їх природа! А їм захотілося визволення!" І коли психіятр, намагаючись пацієнта вспокоїти, пояснює, що чоловікам чи жінкам було б один без одного зле, пацієнт вибухає: „Без мене! Ніколи вже не те, що не подивлюся, але й не заговорю ні до одної з них!" та, мабуть, добрий був цей психіятр, бо знайшов на свого пацієнта знаменитий лік, прикликавши до кімнати медсестру — „блакитнооку, чорноволосу, рум'янолицу" — і пацієнт „завмер": „Просимо, просимо, — промовив ввічливо, — дамам першенство!"

У другій частині цієї збірки п. з. „Де пливе Дніпро широкий, де Карпат верхи високі", письменниця відтворює особливо характеристичні хвилини в житті видатних одиниць української спільноти, які формують їхнє майбутнє, їхню долю, є зворотною точкою у їхньому житті. Ці видатні одиниці, про які тут мова, це: Митрополит Андрей Шептицький, Олена Кисілевська, Ганна Дмитерко-Ратич, Омелян Михайло Тишовницький, Олександер Бородайкевич (двоюрідний брат письменниці) і Катерина — українська мати. Із цих п'ятьох новелет своїм словом найсильніші три: „Покликаний", „Посвята" та „Мати".

У новелеті „Покликаний" зарисовується момент, у якому Андрей граф Шептицький вибирає шлях, що завів його на митрополичий престіл архиєпископа Галицького та Львівського: „Повернувся до престола перед дверима притвору, щоб віддати поклін латинським звичаєм. І ніби відвернув щось у своїй душі. Терплю! — було в думках. — Правда. Але терпітиму й тоді, коли не буду там, у тому манастирі, де лунають інші обрядові пісні, що заховав ще обряд моїх предків! Страждатиму й тоді, коли не піду за тим голосом душі, бо в ньому є таки Божа воля! Зложив три пальці разом і підніс до чола".

У новелеті „Посвята" Дарія Ярославська відтворює момент душевного конфлікту в Олени Кисілевської, де перемагає материнська відповідальність: „Її особисте щастя зайшло через те за обрій, ніби сонце у вечірню пору. З-поза нього виринали тепер дві маленькі постаті — сина і доні. Те, що вона дасть їм тепер, піде за ними крізь усе життя. У тій хвилині вона була тільки матір'ю двоє над усе люблених дітей, нових громадян своєї країни".

І, врешті новелета „Мати" — глибокий, сильний і зворушливий твір, проймаючий своїм бездонним трагізмом. Подія відбувається у 1941 році в Україні. В містечко привозять вбитого німецькою кулею та замерзлого українського підпільника-партизана. Із цією хвилиною на мешканців цієї місцевости падає страх — чи бува не прозрадиться мати повстанця, що це її син, а з цим стягне гнів окупанта на її родину, а може й на жителів містечка? — „Але ніхто нічого не знав. Ішла, наче Марія на Голготу, де був розп'ятий її Син". І — „вона не зрадила свого почуття. Простояла хвилину і пішла далі".

* * *

Майстерне й переконливе слово Дарії Ярославської, її філософсько-психологічне осмислення людей і подій, її постійне удосконалювання у шуканні нових творчих шляхів — знайшли свою синтезу в останньому творі письменниці „Прапор".

ДОДАТОК

У вістці про вибір „Міс Союзівки" („Свобода" з 23-го вересня ц.р.) під час мистецької програми конферансьє Аня Дидик представила теж асистента-редактора „Українського Тижневика" та кілька присутніх секретарів відділів УНСоюзу. — Ред.